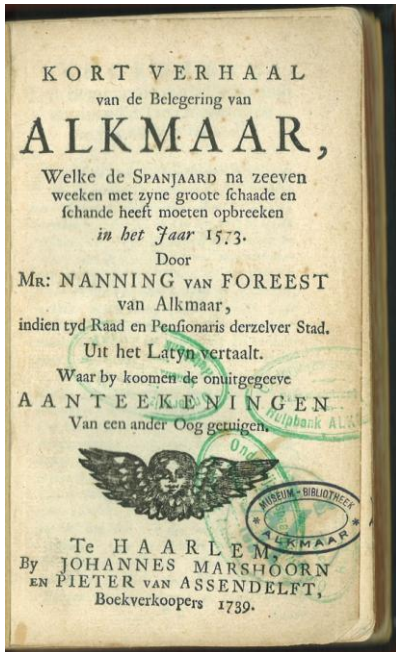

Aantekeningen gemaakt by een ooggetuige ten tyde van 't Beleg van Alkmaar

Toegeschreven aan Pieter Janz. Visser.

Opgenomen in:

Kort verhaal van de belegering van Alkmaar, welke de Spanjaard na zeeven weken met zyne groote schaade en schande heeft moeten opbreken in het jaar 1573.

Door Nanning van Foreest ; uit het Latyn vertaalt. Waar by koomen de onuitgegeev aantekeningen van een ander Oog getuigen.

Haarlem, Johannes Marshoorn en Pieter van Assendelft, 1739. Pag. 79-130.

Bibliotheek: 1 C 54.

Dit verslag van een ooggetuige van het beleg van Alkmaar is in 1739 uitgegeven samen met het 'Kort verhaal' van Nanning van Foreest. Het manuscript van deze aantekeningen is niet bewaard gebleven. De tekst wordt toegeschreven aan Pieter Jansz Visser.

Transcriptie: transcriptiewerkgroep Regionaal Archief Alkmaar, juli 2011.

[79]

AANTEKENINGEN
gemaakt by een ooggetuige
ten tyde van 't Beleg
Van
ALKMAAR ,
1573

Als men schreef dui-
zent vyf honderd drie en
zeventig is de vermaarde
stad Haarlem en Holland
ingenomen , van den
Hertog van Alba , waar in hy is geko-
men met accoort , en heeft daar in
veelen vermoort en gruwelen gepleegt;
waaom veel menschen begosten te
treuren uit vrees der tyranny , en te-
gens elkander te suffen , en den moet
te laten vallen , deeze Hertog van
Alba dit zeer wel wetende deede
den *zestienden July donderdag* op-
trekken na Alkmaar , daar doe geen
soldaaten lagen , drie duizend mannen.

waar door de stad gevaar liep , ten
zy cabeljaeu en Ruichaver , die doe in

[80]

de stad waren, de poorten met geweld
opengeslagen en de soldaaten ingekree-
gen hadden, waarom de alarm klok
geluit wierd, alzoo men niet wist of
't vriend of vyand was, dat'er inquam,
en veelen de vlucht namen, die doch
namaals weder keerden, doe 't on-
weer over was.

Doe hielden de Geuzen schut ge-
vaert tegen de Papisten, en schoten
met grof geschut in der Papisten volk,
die voorts aftrokken, voorts wierden
de voorsteden door de Alkmaarders
afgebrand binnen *drie dagen*, en de
borstweringe begonnen te maaken op
't nieuw werk, kruit, loot en rog
opgedaan en de groote kartouwen van

de klokken gegooten, en de schans
op de ton gesterkt en bewaakt.

[in marge: 21 Aug. vrijdag]

*Den een en twintigsten Augustus smor-
gens vroeg* quam Alvas leger in zeer
quaad onweer voor de Koedyker sluis
ten zes uure.

De boeren menende dat het moes-
koppers waren, zonden om hulp in
de stad, uit welke ook gezonden wier-
den twee honderd van Hopman Dui-
vels van Amsterdam soldaaten, en ee-
nige paarden, die tegen de Spanjaards
schtgevaard hielden, maar tyding ko-

[81]

mende, dat de Spanjaards aan de Zuid-
zyde der stad quamen, wierden zy
door een rydend paard, van Koedyk
weer in de stad gehaald; en vervol-
gens de trommel geslagen, de ruiters,
burgers en soldaaten na de wal geperst,
en de vyanden ten *tien uure* ook aan
de Noordzyde gezien, en heeft de-
zelve rondom beleidt.

De Runmolens en huizen wierden
dien dag van hen ingenoomen en be-
schanst, maar de Ton konden zy doe
niet krygen. De steedelingen vielen
uit bij de Zoutkeeten, en doorstaken
een jonge, die zyn meesters geweer en
mantel nadroeg, maar moesten weer
te rug, wegens het ontzet dat de
Spanjaards van de Nieuwpoort kre-
gen. Voorts maakte men schepen toe
om de Runmolens weer in te neemen,
en twee schuiten die met geweld de
ton uit zouden loopen, d'een na
Hoorn, en d'ander om 't krygsvolk
te viktalieeren aan de Ton, 't welk
met groot gevaar in 't werk gestelt
wierd, mits de Spanjaards onder de
Galgdyk leggende sterk met muket-
ten schooten, zoo dat de steedelin-

gen onverrigter zaaken moesten keeren.

[82]

22 Augustus Saturdag

Den twee en twintigsten Augustus stelden de steedelingen een kartou op 't Fenidse, schooten op de Runmolen, vielen uit, staken de twee molens en een huis in den brand en verlooren een burger, Klaas Kouzemaker geheten, en kregen eenige gewonden. Doe trok 'er ook een schuit na de Ton.

23 Augustus Sondag

Den drie en twintigsten dito kwamen 'er twee galijen en een oorlogschip op de Schermer en schooten na 't Runhuis, 't welk de burgers ziende vielen uit, maar poogden het te vergeefs in te neemen, wyl de scheepen hen niet bij stonden, agterlaatende twee burgers en een soldaat en keerden met het vliegende vaandel te rug. De vijand dit ziende poogde hen te vervaaren, riep "val aan, val aan, her! her!" *enzovoort* met groot gedruis van krijgsvolk, trommelen en paarden, maar wierden van 't groene bolwerk met een metaale slang dapperlijk beschoten en dit gedurende ontliep hen een soldaat, die binnen Haarlem geleege en bij den Graaf van der Mark een Vaandrager geweest had; deeze heeft zig zeer vroom in 't stormen gehouden, wel bekend was hij Hopman Jacques volk, de burgers goede tijding

[83]

bragt en moed gaf en hem zeer vroom in 't stormen droeg. En er quam doe ook nog een jongen in de stad.

Op denzelventijd in den nanagt omtrent vijf ure was er een loos alarm in de

stad.

24 Augustus Maandag

Den vier en twintigsten Augustus
schooten de Spanjaards in de schans op de Ton met een stuk dat vier en twintig ponds kogels schoot en op den Galgdijk stondt, 't welk te weeg bragt dat de honderd en vijf en twintig man, die daar lagen, in de galijen gevlugt zijn agterlaatende hunnen bassen. *Dien zelven dag* begon de vijand op de Drysprong te graaven. Om 't welk te beletten de stedelingen, zorgende zij de stad nader zouden komen, uitvielen, voorneemens zijnde de molen die meest af was gebrooken voort te verbranden, doch te vergeefs. En bij de stad komende wierd de Ritmeester geschooten, die na drie dagen storf. Daar bleef ook een Grootmeester van den vijand en zij hebben de meelmoolen doe beschanst en die van de stad de Vrieschepoort met aarde gevult en dicht gemaakt.

25 Augustus Dingsdag

Den vijf en twintigsten Augustus quam

[84]

een Spaans heraut, die zig voor Hopman Steenbach uitgaf, by de Vrieschepoort, en begeerde den Overste te spreken, vermanende de burgers, alzoo zy de Tonschans haar meeste sterkte queit waren, tot accoort, Hopman Jacques sprak met hem, doch de burgers en soldaaten wilden 't niet lyden, maar schooten na hem, en *deszelven daags* wierdt op lyfstraf verboden den vyand te spraak te staan; en een soldaat is by den Roo Tooren naakt ingekoomen, die oon binnen Haarlem onder Steenbach gelegen had, en als men geen quaad by hem vindt is hy los gelaten, en een dienaar van den

Geweldige of Provoost Joachim van
der Nieuwvink geworden.

[in marge:]
27 Aug.
Woensdag

Den zes en twintigsten Dito omtrent
den middag zyn drie Herauten de Lui-
tenandt van Noortkarmes, de Vaandrig
die eertyds in Alkmaar lag, en nog
een soldaat haar geweer afleggende by
den Roo Tooren gekomen, groetende
de onzen met het afneemen der bon-
netten, vraagden in het Spaans na den
Oversten, Hopman Jaques sprak in
't byzyn van zyn Vaandrig en den
Geweldigen, die de soldaaten van de
vesten dee gaan, met hen, waarop

[85]

de Vaandrager der soldaaten zy, wy
hebben, zoo wel een lyf te verliezen
als zy, men mogt ons verraden, 't
welk de soldaaten bewoog hen zelv
van de vesten te dryven. 't Gesprek
nu behelsde, dat de burgers een eer-
lyk man zouden uitzenden, zy wil-
den 'er een in de stad zenden, en de
burgers behouden lyf en goed, en de
[85] vervolg
soldaaten met haar geweer laten uit-
trekken als vrienden toebehoort, waar-
op de Vaandrig van Jaques antwoord-
de gelyk gy tot Haarlem en in ande-
re steeden deed, trek af men heeft
niet dan kruit en loot voor u ten bes-
ten, zy spraaken nog, waar wilt gy
u op verlaaten, gy zyt uw sterkte
queit, en als gy uitgehongert wordt,
zal 't qualyk met u afloopen; en de
steedelingen schoten zeer na hen, en
riepen, wy geeven om u niet.

[In marge:]
27 Aug.

donderdag]

Den zeeven en twintigsten 's avonds
quam omtrent ten vyf uuren een galey
en een schip op de Schermer, en vier-
de zeer, 't welk de burgers van de
vesten ziende zeer verblyde, hoopen-
de dat 'er wat goeds zoude volgen,
en wy ziende dat de vyand niet sliep
om geschut aan te brengen, en schan-
sen te maaken, hebben de Zoutkeeten

[86]

afgebrooken, en vol aarde gedragen,
want de stad lag aan die zyde geheel
open, en de Leet gemaakt met een
wal en borstweering, ter plaats daar
men met scheepen uit en in pleeg te
varen, dat zeer quaat was om te maa-
ken, want zy hadden deezen dag twee
kanons gekreegen, daar zy zeer mee-
deschooten, daar men wrogt: 't groot-
ste stuk schoot vyf en veertig ponds,
't ander vier en twintig ponds kogels,
zy deden meede de stad groote scha-
de, mits de stad aan de waterzy open
lag, en men brak de kappen van de
poorten en toorens aan de Noordzy
der stad af.

[donderdag en vrydag.]

*Tussen den zeeven en agt en twintig-
sten omtrent middernagt* quamen de vy-
anden met groot gedruis rondom de
stad en schoten meest alle gaar haar
roers af, dit duurde omtent ruim
een uur, en de burgers en soldaten
wel gemoet aan de vesten komende,
gaven malkanderen goede moet, en
daar quam anders niet af.

[29 Aug. Saturdag.]

Den negen en twintigsten Augustus
maakten de vyanden by den draiboom,
daar de molen pleeg te staan, een
schans, de burgers en soldaaten dit
ziende *by den dag*, hebben zig der-

[87]

waarts egeeven, haar de schans afge-
wonnen, en veel buits gekregen, als
mantels, roers, spietsen, veel witte-
brood en een derde van een ton bus-
kruit, 't welk de vyand ziende is met
magt van Oudorp gekomen, houden-
de schut gevaard met de onzen, die
sterk uit de stad met grof geschut on-
der hen speelden, en een Grootmee-
ster doodden, en de schans weer ver-
loren.

By 't windaas sloegen zy doe ook
een schans, en een onzer yzere gote-
lingen wierd door een der stukken,
die by 'tRinhuis lagen getroffen, en het
sprong een boer, die daar by stond zyn
regter arm af, en zy schoten een vrouw
haar eene been af, die 'er daar na aan
storf.

[30 Aug. Zondag.]

Den dertigsten schoten zy 't groo-
te stuk by de Rinmolen onklaar, en
daar door niet zoo groote kogels,
want ons volk haddend in 't water
zien vallen.

[31 Aug. Maandag.]

Den een en dertigsten Augustus schoo-
ten zy weer vyf en veertig ponds ko-
gels, trokken na omtrent Schoorl en
Koedyk, en bragten veel koeyen van
daar.

[in marge: 1 Sept. Dingsdag.]

Den eersten September des morgens tus-

[88]

sen twee en drie ure kreeg de stad de
eerste post, die veelen verblijde met
tijding dat Graaf Lodewijk met ge-
weld op de been was, en men haast
ontzet zoude worden, en de burgers
waarschuwde, wel toe te zien voor

verraderij, en bij daag trokken de Spaanschen met vijftien vaanen voetknechten, en omtrent honderd ruiters met veel wagens na Langedijk, doch hielden halte op Vroonergeest.

Den tweede September ging eene Maarten Pieterse van der Mey baas timmerman tot de stad uit met geen kleene zwaarigheid, zonder van den vijand agterhaalt te worden, met brieven die behendig verstookten waren in een pols of springstok daar toe bereidt zijnde, begeeft hem op reis na jonkheer Dirk Sonnoi tot Schagen volbrengt zijnen last, levert het geen hem behandigt was, aan den zelven over. Sonnoi antwoorde hem, ik heb mijn best gedaan, om het land met water te bedekken, en om het onbruikbaar te maaken, het hapert niet aan mij, maar aan de gemeenelanden, begeeft u na Hoorn, waar op hij zijn reis aanvangt, en alle moeite om Alkmaar in zoo deerlijk een toestand ingewik-

[in de marge:
2 sept.
woensdag]

[89]

kelt, eenige ruimte te beschikken. Hij vertrekt van daar na Hoorn, en geeft insgelijks zijn zaak aan de afgezonderden te kennen, met ernst, en ieverig verzoek, of zij ter verquiking der belegerden de landereien wilde laten overstroomen. Geenszins kon daar toe verstaan worden. De weiden, en wintervoer der beesten scheen hen nader aan het hart te leggen, dan lijf en leeven hunnet benaude bontgeooten, en borsten dusdanig uit, waar om zouden wij dit schoone gras,

die heerlijke vrugten op het land verderven, wat zullen te winter onze beesten eeten? gij hebt nog geen drie weeken belegert geweest, Haarlem heeft het zoo lang uitgestaan, gij kunt het wel tot Allerheiligen houden. Maarten Pietersz. begaan met de bedroefde smerte zijner medeburgere, wierdt door zoo harde taal verstoort, en wist zig, zonder zijn hertenleet te betuigen, niet te bedwingen, maar sprak, en weet gij niet hoe groot het getal der Haarlemse burgers boven d'onze is geweest? is ook ulieden niet bekend, dat Haarlem maar aan een kant, en wij rondom bevogten worden. Waart gij koeharders in die

[90]

staat als wij, gij zoud wat minder zwaarigheid over u beesten hebben. Welke woorden zoo euvel wierden opgenoomen, dat zij Maarten dreigde agteraf te brengen Doch de zaak wierd bijgelegd door een Fredrik Ottens, oordelende dat liefde en medelijden tot zijn medeburgers 's mans hart ontroerde en de tong los maakte; en onthaalde de Timmerman zeer vriendelijk, echter wierden 'er middel en beraamt om door andere den belegerde brieven toe te schikken, behelzende nieuwe beloften tot otzet; en zonden hem met eenigen na den Prins.

[in marge] 3 Sept. Donderdag

Den derden September des morgens, zag men dat de vijand zig regt voor en digt aan de Vriessche poort verschanst had, en worpen 'er *bij daag* nog aarde in, en worp met steenen zeer sterk in de schans van de poort, en men schoot des daags zeer veel met goteling in de schans,

en men schoot imand, die voor de
steen en zig met een stormhoed bedekt
had het hoofd af, dat men 't in de
hoed zijnde zag vallen.
's Avonds scheen 'er in 's vijands
leger geen roer onafgeschooten te blij-

[91]

ven, maakende zij tot vijfmaal toe
een groot rumoer met schieten, men
vermoede, dat zij een groot Heer ont-
fangen, of een zeege in 't Noordland
mogten gehad hebben.
Nog *denzelven dag* bragte de vij-
anden sommige groote stukken (eeni-
gen zeggen van vijf) bij de Steenplaats
[in marge] donderdag en vrijdag
*Tussen den drie en vierde 's nagts ten
tien uure* trokker post ter liefde
uit de stad, aan den Oversten, om 't
water te doen rijzen, en dat met groot
gevaar. De burgers die hem uitbragten
hadden 't zeer quaad, wegens de het-
sigheid der soldaaten, die op de wagt
stonden; en de Spaanschen die zoo
digt stonden, dat zij hem bijna met
een spiets beraakt zouden hebben,
wierden hem niet gewaar, voor hij
door was, en de vogels al kruipende
van 't nest steurde, en zij zогten hem
maar hij bleef leggen tot des morgens
ten vier uure, als men een vuur van
de groote Kerk liet branden, doen
kroop hij verder tot bij een lijk, daar
hij zeer af verschrikte. Wat verder
vond hij een wagt, maar hij en zij
gingen beide loopen van den anderen.
Voorts quam hij bij een Spaansche vrou-

[92]

wen, die zei, men zal de Alkmaar-
ders doen, als men de soldaaten tot Haar-
lem gedaan heeft, en een wynig daar
na wierd de Spaansche vrouw door
twee boeren geplunderdt, maar de

post ontquam hen.

[4 Sept. Vrydag.]

Den vierden September begon men een halvemaan binnen de stad voor de Vriesschepoort, en brak 'er vier huizen om af, zorgende dat de poort ondermient zoude worden.

[5 Sept. Saturdag]

Den vyfden Dito wierdt in de stad gevonden en gevangen Heer Eylaart Pastoor binnen Alkmaar, in de groote Kerk, die zig een en vyftig weeken had verborgen gehouden, en in zeeven en dertig weeken zoo hy zeide, niet onder den blauwen hemel was geweest. Voorts wierdt 'er nog een Paap David genaamt gevangen, beneffens een man en wyf en zyn dogter wonende in de Langestraat, genaamt de kransbakker, ten wiens huize de Pastoor wiert gevonden.

[7 Sept. Maandag]

Den zeevenden hadden de Spaanschen 's nagts geschanst heel na by den Roo Tooren, en schooten met magt sterk by de Roo Tooren, Vriesschepoort en Quakelbrug.

[93]

[in marge: 8 Sept. Dingsdag]

Den agtsten September hebben se hunne schansen by de Roo Tooren en Wortelpoort by nagt door de boeren veel groter en hoger gemaakt, zoo dat men daar op de vesten niet wel gaan en overkyken mogt, wyl zy daar zeer uit hunne schansen mogten schieten.

Den zelven dag viel 'er een groot endt muurs by 't Munnike Klooster in de Vesten, en terstond begonnen de burgers dat in de nagt met boommen en aard op te maaken, sterker dan te vooren, 't welk de vyand ziene, stelde een stuk geschut by de Steenplaats van vyftien ponds kogels

en by de Meelmolen voor de Vries-
schepoort een tien ponder, daar zy
elf of twaalf maal meede schooten,
zonder iemand te raaken, en men
wrogt even sterk, en speelde 's avonds
ten agt uren accoort op onze schal-
myen op de groote Kerk, tot teken
dat men nog wel gemoed was; heb-
bende de Spanjaards voor gewoonte
meest alle avonden by 't Rinhuis op
hunne schalmyen de wys van (Wil-
helmus van Nassauwen meen ik) het
liedeken van de Prins van Orange te
speelen, gekkende dus met de stee-
delingen.

[94]

[in marge:
9 Sept.
woensdag]

Den neegenden September 's nagts
wierdt een schutter, Maarten Pouwels
staande op de borstwering op de wagt
van den vyand zyn roer ontnomen.

[in marge:
11 Sept.
vrydag.]

Den elfden quam de vyand 's nagts
met Mechelsche schuiten aan een ge-
toit, en beschanst met deelen en zoo-
den, zoo dat zy schoot vry waren,
omtrent de *middernagt* wierdt het van
de schildwagt bemerk, en mids zy
een dam, die hen in de vaart lag,
moesten door delven, en men zeer
met twee gotelingen na hen schoot,
waar door 't hen belet wierdt, viel 'er
niets van.

[in marge:
vrydag en
saturdag.]

Tussen den elfden en twaalfden trok een bode, die binnen vier dagen be-
loofde weer te keeren uit de stad,
maar niet door 's vyands wagt kon-
nende quam te rug.

[12 Sept.
saturdag.]

*Den twaalfden September omtrent mid-
dag* quam een vyftien ponds kogel van
de Meelmoolen buiten de Vriessche-
poort, door een muur ruim twee voe-
ten dik, in de Monnikke Kerk, om-
trent zes voet booven de aarde, be-
lende of viel aan de zuidwest zy der
Kerk, en een jonge dogter van de
borstelmakers op de Nieuwesloot, staan-
de omtrent het midden der Kerk wierd

[95]

door dezelve de pan van 't hoofd ge-
schooten, dat het brein tegen de muur
sprong, en zy stierf terstond, en 't
was haar eerstemaal dat zy aarde droeg,
menende zy in de Kerk vry te zyn
van de kogels. Voorts wierdop dee-
zen dag niemand meer geraakt hoewel
de vyand van by de meelmoolen en
van 't Runhuis den gantschen dag tot
aan den avond toe schoot, zoo fel
als oit, van 't Runhuis quamen ko-
gels van vyf en twintig pond.

[in marge:
13 Sept.
zondag.]

Den dertienden September 's nagts
schooten zy sterk met musketten, en
bragten wel vyftig schanskorven op de
Gasthuis wydt, dicht by de Vriessche-
poort, en waren *al den nacht* doende,
schoon men fel met roers en met gotelin-
gen op hen schoot, en *des Morgens by
dag* werdt Everd Jansz. Stuiling, welke
eertyds Burgemeester was, in zyn hoofd
geschooten, doch genas daar na. *Op*

den middag ging een kogel over Mosterskinderen muur ten vengster in op den hoek van de agterstraat, daar Enkhuizen uithing, en verbrak het thresoor, waar voor de vrouw stond snydende haar kinderen eeten, de vrouw stierf zoo men zegt van vrees.

[96]

[In marge:]

14 Sept.

Maandag.

Den veertienden September 's nagts meende de vyand te schansen op de hofsteede van de Quakelbrug, daar de huizen afgebrandt waren, maar de steedelingen beletten hun zulks door een uitval.

Op deezen dag wierdt by den Rootooren een vryster van Egmond op Zee, welke aarde aan de vesten droeg, doorschooten. En'er viel by de Vrieschepoort een groot stuk muurs, 't welk terstond weer hermaakt wierd met aarde beeter als te vooren. En by de Quakelbrug wierd door de steedelingen een schuit met Spanjaards in de grond geschooten, en twee van hen kreeten jammerlyk, zynde veelen van hen gewond, en blyvende op den dyk leggen, riepen help help of door steekt my voort. Voorts zonden de burgers *deezen dag* een post uit, welke verdronk.

Op den zelve dag werdt'er een kogel in een huis op 't Luttic-oudorp geschooten wegende veertig pond, verbrak een spinwiel en een stoel daar 't mysje op zat en spon, en een tobbe aan welke een vrouw stond te wassen, zonder echter iemand te wonden, schoon'er zeven menschen in huis waren.

[97]

's *Avonds* wierd het goteling by de Quakelbrug verladen dat het barste, toen men 't aanstak, springende de busschieter zyn been stukken, dat hy'er na veertien dagen van stierf, doch raakte niemand anders.

[in marge:]
15 Sept.
Dingsdag.

Den vyftienden September 's nagts trokken de steedelingen op 't Rissevoort buiten Groenenbu[r]g, daar de vyand begon te schansen, op de weg van Roppies-kuil, onderkruipende hunne schansen, schooten een Spanjaard, die niet loopen mogt, en bragten hem voor den Oversten gevangen, met veel buits van geweer en mantels. Maar de vyand quam met magt van volk uit de Nieuwpoort, en die maakten de schans groot en sterk. Deeze Spanjaard heete Jan Jeronimo, en zei, zoo de Spanjaards u voor den *twintigsten September* niet verwinnen zullen zy opbreeken; en daar na is hy in een huis gebragt en bewaart: en *op den zelven nagt* quam een Spanjaard voor de Vrieschepoort eisschende de stad op, behoudens lyf en goed, en dat de knegten met hun geweer zouden uittrekken; waarop men antwoordde, gelyk te Haarlem geschiedde, daarop

[98]

hy zei, 't is den Oversten zeer leed, dat de Spanjaards zoo streng gehandelt hebben, en zoo voorts. De onzen schooten onophoudelyk na hem, roepende schelmen, schelmen wy gelooven u niet.

Nog daar na quam de Luitenand van den Grave van Overstein van we-

gen don Frederik, en eischte de stad op boovengemelde voorwaarde, doch daar nog by voegende, dat elk in zyn officie zoude blyven: daarop wierdt audientie gegeeven en gezegt, dat men hen niet geloofde, om dat men hun doen dikwils geëxperimenteert hadde. En daar stond een Hopmans schutter, welke zei, zoo zal ik ook een hopmans schutter blyven, als elk zyn officie behoudt? waarom men lagte. Voorts als de Luitenand geëindigt had, vertrok hy met vrede.

[in marge:]

16 Sept.

Woensdag

Den ziestienden September quam 'er een vryster loopen uit de Nieuwpoort, zy was van Amsterdam en wel bekend in Alkmaar, haar zuster had gewoond by Jan Jacobzoon Palingman, op 't Dronkenoort. Zy wandelde zoo lang tot dat zy meende vry te weezen van de Spaanschen, daar na liep zy zeer na 't groene bolwerk
't welk

=====

[99]

't welk de Spaanschen ziende liepen haar na, maar men schoot dapper na hen van 't groene bolwerk, zoo dat zy aftrokken, en 't meiske behouden onder de stad kwam, en ging zoo te met by de Nieuwebrug by Houtenscheetgen, daar werdt zy met een schuit ingehaalt, en boven voor den Oversten en Heeren gebragt.

[in marge:]

17 Sept.

donderdag

Den zeeventienden September droegen de burgers zeer sterk aan de vesten, voornamentlyk by de Vriessche-poort en Roo Tooren, en ook nog op andere plaatsen.

's Nagts daar aan maakte beide de Spaanschen en ook de burgers een alarm, maar daar quam niet af.

[in marge:]

18 Sept.

Vrydag.

Den agttienden September Vrydag voor St: Mattheus, met het kriecken van den dag begonnen de Spaanschen de stad te beschieten met twintig groote stukken, waar af neegen lagen by de Vriessche-poort op de Gasthuis weidt, welken meest schooten veertig ponds kogels, vier by de Overtoom, drie by de Schilpen of Kalkovens, welken schooten op en tussen den Roo Tooren meede veertig pond. Twee stukken by de meelmoolen, en twee by 't Runhuis over de Zoutkeeten. En

[100]

zy schooten zoo geweldig op de voorschreven plaatsen, dat 'er de steenen in de lugt vloogen, als waren ze door een slinger geworpen, waar door de arbeiders groot gevaar leden, en ook gewond wierden, en zy schooten zoo vaardig met het geschut, als of het roers waren geweest, van *'s morgens eer de wagt opgeslagen was, tot 's avonds ten zes ure* omtrent twee duizend en zes en dertig schooten, terwyl omtrent *namiddag ten half vier ure* geschiede de zeer vreeslyke storm op de Vriessche-poort, vallende de Spaanschen drie maal zeer geweldig aan, 't elkens met vers volk, en zy hadden de wind tot hun voordeel schietende ondertussen even sterk bezyden hun volk, de

storm duurde wel ruim drie uren.
Maar die van binnen zoo burger als
soldaat weerden hun zeer dapper, gaan-
de den vyand op de borstwering te
gemoedt, met schieten en werpen van
steen, brandende hoepen, heete pe-
kel, heete pis, heete wapeling, heet
kalkwater, heete oly, gesmolte loot,
gestoote glas of gruis, lang stroo,
brandende beezemen met lange stok-
ken, en meer stoffen daar toe dienen-
de, 't welk de vrouwen en kloeke

[101]

jonge maagden, en kinderen aanbrag-
ten, en de vyand wierdt daar afge-
slagen; en toen hy week, schooten
de burgers zeer sterk van agteren in
den hoop.

Midlerwyl hadden de Spaanschen
meede driemaal met vers volk by den
Roo Tooren aangevallen.

Daartegen wierden de steedelin-
gen nooit ververst, dan alleen door
eenige loopers, die gingen daar het
noodig was, en door leeuwen dapper-
heid van vrouwen, kinderen, soldaa-
ten en burgers.

Maar wat later, *omtrent vyf uren*,
quam de vyand met schuiten van 't
Runhuis om te stormen by de Zout-
keeten, maar de steedelingen hielpen
met hun sterk schieten een schuit in
de grond, en zy vlugten gezament-
lyk, toen zy zulken weerstand ver-
namen, en daar wierden 'er veel ge-
schooten, met ook een voerder, en
zy by 't Runhuis gekomen zynde speel-
den wat op hun schalmyen.

Nog quamen zy op de Geest tus-
sen Groenenburg en Klaarenburg, met
een brug, regt op de weg van Rop-
pies kuil om ook te stormen, en
stonden in slagorde, met Duitschen

[102]

en Waalen en quamen aantrekken.
Maar de steedelingen schooten met een
yzer gooteling, dat men stukken van
harnassen en lighamen zag vliegen,
en de brug in stukken, zoo dat 'er
niet meer afquam.
Hebbende de onzen de overwinning,
met verlies van (zoo men zegt) alleen
maar omtrent veertig mannen.

[in marge]
19 Sept.
Saturdag

Den neegentienden September waren
de Spaanschen den heelen dag zeer stil
als of zy Zielmissen of Vigilien over
hunne dooden hadden geleezen. Maar
die van binnen maakten groote lange
breede deuren vol yzere pennen ge-
slagen en ook rollen om op de borst-
wering te leggen, en te laten vallen
ende weder op te haalen als zy weer
stormen wilden, en die waren vol
yzere pennen, een half voet lang.

[in marge]
20
Sept.
Zonda
g.

Maar *op den twintigsten September*,
als zy meenden Amsterdamsche kermis
binnen de stad te houden, begonnen
zy weer te schieten met twintig stuk-
ken, met neegen, die op de Gasthuis-
weidt lagen, schooten zy op de Vries-
schepoort, en met twee stukken op
de molenwerf, maar op den Roo Too-
ren met zeeven stukken, en met nog
twee by 't Runhuis, *van 's morgens om-*

trent zeeven tot 's avonds ten vyf uure
omtrent agt honderd schooten, waar
tegen de borstwering gantsch geheel
[vervolg 103]

gebleeven is, of zoo zy al ergens een
wynig gebrooken wierd, 't zelve is
terstond gestopt en vaster dan te
vooren gemaakt, terwyl zy schoo-
ten.

Omtrent den middag begonnen zy
in slagordre te staan en maakten den
storm vaardig, en *omtrent drie uure*
quamen zy met een brug by den Roo
Tooren, dat hen niet wel gelukte,
want de steedelingen schooten zeer na
de aanbengers, en ook na de pypen
daar zy op lag. 't Welk te weeg
bragt, dat toen de brug in de gragt
gebragt wierdt, de eene hoek terstond
zonk. En zy quamen met zeer veel
stroo om te smooken, wyl de wind tot
hun voordeel was, maar zy is tot on-
zen voordeel omgewart, als zy dat za-
gen bleven zy buiten schoots in slag-
ordre staan, en de Bevelhebbers heb-
ben hen dapper geslagen om te stor-
men; maar zy quamen niet aan, en
wy verwagten den storm van oogen-
blik tot oogenblik, zynde de steede-
lingen zo wel gemoedt, dat eenigen
gezongen hebben den zesden en zes

[104]

en dertigsten Psalm van David, en
over de borstwering geroepen hebben,
ja komdt aan, uw kermis kost is al
gereedt, en hebben hunne vyanden
ook dikmaals een half glas bier toe-
gedronken, en riepen, zy zouden 't
koomen haalen. Ja dat meer is de jon-
ge maagden hebben haar beste keurs
verwenst, dat zy zouden aankoomen.
Maar zy zyn afgetrokken, 't welk
sommigen (maar ik denk wynigen)
niet wel van haar zin was, omdat
daar zoo veel gereedschap op hen

gemaakt was, meer dan *Vrydags den agttienden*, dat de vrouwen op 't vuur kookten, daar zy meede gevogten zouden hebben.

En *op deezen Zondag 's avonds by duister* quamen in de stad twee jonge mannen van Schermerhorn, die onze burgers hadden gehuurt, die buiten de stad waren, en zy bragten brieven van Sonoy, daar van veel burgers meede verblydt waren, wy hadden in lang geen booden ontfangen. En zeiden, dat de Prins tien vaandalen Waalen in 't Noordland had gestiert om Alkmaar te ontzetten.

[in marge]

21 Sept.

Maandag.

Op den een en twintigsten September des nagts hadden wy twee allarmen

[105]

zonder gevolg, en *by daag* schooten zy niet maar lieten ons met vreden.

[in marge]

22 Sept.

Dingsdag.

Den twee en twintigsten Dito 's nagts hadden wy weder drie allarmen, zonder dat 'er iets op volgde, dan dat de Spaanschen drie schansen verlieten. En als het *dag was*, trokken de steedelingen uit, en slegten 'er twee, maar de derde schans op Ropjes kuil is geplondert, en de hutten in brand gesteecken, 't welk de Spaansche ziende quamen uit het Nieuwpoorts leger, en hielden schutgevaart met de onzen, welken daar op in de stad weeken, slepende met hen voor 't Groene bolwerk de stormbrug, daar de tonnen ter zyden aanhingen, werpende

dezelve in 't water en brengende het hout in de stad.

In de schansen nu die geslegt wierden, zag men aan 't geplengde bloet, en afgescheurt vleesch, hoe zeer de onzen daar 's *nagts* in geschooten hadden.

Den zelven dag is in de stad gezonden een Walse soldaat van don Fredrik, welke in Haarlem gevangen raakte, deeze zoude hebben twee duizend kroonen konde hy wat uitregten, en hy zoude zig aanstellen als

[106]

ware hij de Spaanschen ontvlugt, waarom zij hem ook naliepen, of 't zoo ware. En don Fredrik zoude gewildt hebben, dat hij de stad aan verscheidde plaatzen zoude aan brand steeken, terwijl hij daarop twee of drie *nagten* met zijn volk in slagorde zou staan wagten : En als de soldaat nu met een schuit in de stad was gehaalt door de Nieuwenbrug bij Houtenscheetgens, wierdt hij voor den Oversten gebragt, welke hem terstond kende, alzo hij zijn dienaar in den Briel had geweest, en hij daar gekomen zijnde bad terstond lijfs genade, en bekende dat hij aangenoomen had de stad in den brand te steeken, en sprak, het zij ver van mij iet te verbergen voor mijnen Heere. Zet mij vrij gevangen, zoo lang de Spaanschen voor de stad leggen, en gevraagt zijnde hoe veel des vrijdags in den storm waren gebleven, zeide hij ruim zes honderd dooden, en drie honderd gewonden zijn na Beverwijk gevoert, neegen Hopmannen en zes Vaandragers, en had uw kruid goed geweest daar zouden er meer gebleven zijn, en hij zeide ook, dat de Spaanschen begonnen te overleggen, hoe zij met hun

[107]

geschut zouden weg raaken, want zij waren zeer van 't water gequelt. Voorts vraagde men hem, wat voor eenen die Jan Jeronimo was, die te vooren in de stad was gehaald, en hij antwoordde, dat het was een Corporaal of een Overste over drie honderd knechten, die veel quaads gedaan hadden binnen Haarlem, want als men niet wist, wat dood men Pieter Kiesen kinderen aan zou doen, om dat hangen al te zagten dood was, gaf deze de raad, men zoude hen met de beenen omhoog hangen en draaien hen dan den hals aanstukken als de eenden.

[in marge:]

23 Sept. woensdag

Den drie en twintigsten September viel er niet zonderlings voor, dan dat de vijanden dikwils uit hunne schansen schooten na de geenen, die zij zagen.

[in marge: 14 Sept. donderdag]

Den vier en twintigsten des Morgens konden de steedelingen niet anders zien, of 't grof geschut was bij den Roo Tooren op twee stukken na weggevoert, daar hadden 'er zeeve gelegen, en desgelijks van bij de Vrieschepoort zes van de neegen, hebbende zij de Spaanschen den nagt te vooren hooren rijden met paarden, men meende aan 't geschut arbeidende.

[108]

Ook zag men de buitenste boom van de Voormeer door den vijand geopent, welke boom gedurende het beleg bijna altijd gesloten was geweest. Men vermoed dat zij hun geschut

daar door hadden gebracht. En 't water was wel een handbreed gereezen invoegen 't veld *des morgens* al blank lag.

[in marge: 25 Sept.
vrijdag]

Den vijf en twingsten Dito des avonds omtrent vier uren wierd Jan Jeronimo den gevangen spanjaard in de klederen van de Waal aan een ladder opgehangen, en als hij dood was aan drie sparren, die eindeling over endt stonden.

Op den zelven dag des nagts in de Post, (die *tussen den derden en vierden September* uitreisde) door de Spaansche schildwagten geraakt, en als hij hem voort begaf, is hij in een diep water geraakt, loopende gevaar van te verdrinken, alzo hij niet zwemmen kon en verloor daar een blaas met brieven, doch ten lesten weer uit het water geraakt, kroop weer door de Spaansche wagt. En dit was al zijn derde of vierde rijs dat hij gepoogd had in de stad te komen.

[109]

[in marge: Saturdag en Zondag]

Tussen den zes en twingsten en zeeven en twintigsten September 's nagts voerden de Spaanschen de rest van 't geschut van bij de Vriesschepoort: maar bij den Roo Tooren zag ik nog drie van de zeeven stukken leggen. En ter zelve nagt quam de post, die de blaas met brieven had verlooren, met een schuitje digt bij de spaansche wagt, en zij hem gewaar wordende, liep hem een Spanjaard met een hellebaard in de hand na, en als dezelve in 't schuitje trad viel hij, 't welk de post ziende

trad daar uit, en is 't ontlopen,
agterlatende het schuitje, en de Span-
jaard in 't schuitje zijnde riep zeer
van *een schip*; 't welk de schildwagt
hoorende meende daar was een schip
met volk om een aanslag te maaken,
en ging loopen; waarom de trom in
de Nieuwepoort alarm sloeg, maar
terstond weer gestilt wierd.

[in marge: 27 Sept. Zondag]

Den zeeven en twingsten bragten
de Spaansche hun geschut, dat
zij tot de Steenplaats hadden ge-
bragt met paarden tot den steenoven
daar men gaat na Huiswaart, en
daar wierdt het door twee bokken

[110]

in schuiten gezet, en na Bergen ge-
voert.

[in marge:]
28 Sept.
Maandag.

Den agt en twintigsten Dito deeden
zy van gelyken en bragten geschut
weg, na de Steenplaats daar men na
Huiswaart gaat, en wierdt met twee
blokies in de schuit gezet, en na Ber-
gen gevoert, ende zy wragten zeer
sterk, met volk wagens en paarden,
en maakten een weg van het Vrouwen-
broers Klooster tot aan de Steenplaats;
wy vermoeden dat zy hun geschut
by den Overtoom en over dezelve dee-
den brengen, hoewel men eerst meen-
de, zy zouden daar een blokhuis maa-
ken om ons uit te hongeren.

[in marge:]
29 Sept.
Dingsdag.

Den neegen en twintigsten voerden de Spaanschen veel geroofde en andere goederen in schuiten van Oudorp en St: Pancras na Bergen en ook na den Hoef, werdende op een rys wel twintig schuiten agter een getelt te weeten *voor den middag*. Wy zagen ook dat zy raden, daat 't geschut op geleegeen had, wegvoerden, en ook geschut zoo veel als 't was, en wy vermoeden, dat 'er meer dan die twintig stukken zijn geweest, die wy gezien hadden, want daar nog twee stukken by den meelmolen, en vier by den

[111]

Overtoom, en twee by 't Runhuis waren; en *op den zelven dag* zynde St: Michiel deeden de Burgermeesters van Alkmaar slaan tinne daalders ende vierendeelen tot elftalfduizend gulden toe, daar meede den knegten hun storm soldy betaalt wierdt, met beloften van vergoeding als de stad open, ende verlost quam. En ieder soldaat ontving zes daalders.

[in marge:]

30 Sept.

Woensdag

Den dertigsten September des nagts haalden de Spaanschen uit de buitenste Ooster boom, een schuit, die zy daar in gezonken hadden, maar tot wat einde weet men niet.

[in marge:]

1 October.

donderdag

Den eersten October zagen wy aan de drie hekken van de meelmoolen op Koedyk hangen gedaanten van menschen, zoo men anders niet zien kon van Engelenburg,

[in marge:]

2 October.

Vrydag.

Den tweeden October waren zy nog onledig, met goed in de schuiten weg te brengen na den Hoef; en daar reed somtyds eens een overdekte wagen na Bergen, men vermoed met grande Signoros.

[in marge:]

3 October.

Saturdag.

Den derden October misten wy twee van hun grootste Pavilioenen in 't leger van de Nieuwpoort, en ook hun grootste Tent bij 't Runhuis, *na den*

[112]

middag verbrandden de Spaanschen de Boekelerhuizen en schooten vyftien schooten by de meelmolen.

[in marge:] 4 October-

Zondag.

Den vierden October misten wy hun grof geschut by den Overtoom, dat daar *des avonds te vooren* had geleen met de Mechelsche schuiten en schansen, daar de brug af was gemaakt, om geschut over te brengen op de Gasthuis weid.

[in marge:] 5 October-

Maandag.

Den vyfden des Morgens vroeg trokken de steedelingen de paalen uit de Dronkenoorder boom, daar de boom meede toegepaalt was, en men brogt dat groote Carveel schip uit dat voor de boom gelegen had, op dat men niet wel zoude in de stad schieten, en men meende de Spaanschen te bestoo-

ken op 't Runhuis, maar Cabeljaeu heeft het belet; maar *op den middag* vielen de steedelingen uit by Engelenburg en haalden een schuit met geroofde goederen, soldaaten kleeren, bonte tabbaars, zinkroers en beuke-laars; ende ook was 'er rog op den bodem van de schuit gestort, dat men niet kon opneemen om dat de trommel alarm sloeg op Huiswaard, en ook veel volks uitquam en schutgevaart tegen ons hield, maar zy hie-

[113]

wen de schuit met een byl in de grond en namen een schuitje met geroofde goederen meede en trokken 't over 't land en alzoo in de stad, den buit waardig zynde duizend guldens, en deezen *agtermiddag* convoijeerden zy al hun schuiten met haagschutten.

[in marge:] 6 October
Dingsdag.

Den zesden October 's Morgens vroeg eer 't ter deeg dag was kwamen 'er twee jongezellen binnen Alkmaar, de een van Schagen en de ander van Bergen, en als zy geexamineert wierden, zeiden zy dat zy om een buit quamen en niemand in hun weg ontmoedt hadden, daar in men hen niet geloofden, en men zette hen in bewaaring.

Op deezen dag ving eene Claas Almersz. binnen Alkmaar wyting en haring, welk voor den Oversten wierdt gebragt.

[in marge:] Dingsdag
en Woensd.

Tussen den zesden en zeevenden October zyn de Spaanschen uit de naatste schansen geweeken by de Vriessche poort en ook uit al hun schansen by den Roo Tooren, en *als 't dag werd* en

de steedelingen dit zagen, trokken zy uit met een schuitje en plonderden de schuiten van zakken en kisten, en ook de dooden die daar lagen, wierp

[114]

men in't water en op 't land , en men wierp ook hunne schanskorven ij 't water , en stak sommigen in de brand , en men bragt twee bruggen in op Mechelsche schuiten , en nog een brug , daar over de Spaanschen *den twintigsten september* meendente stormen welke men op de Mienterbrug stelde , en onder dezelve waren tien Wypypen daar zy op voortrolde , en aan de twee zyden hingen twintig biertonnen , op dat zy vast op 't water zoude leggen. Het fatzoen mag men in Alkmaar in de groote Kerk zien.

En op deezen dag quam in de Nieuwlandschepoort de Veldmeester van Hopman Jaques geheeten Pater Noster , die meede uit de Tonneschans verlopen was.

En de Spaanschen branden *dien dag* ook op Koedyk

[in marge: 8 october. donderdag]

Op den agtsten Oktober als de boode in de stad meende te koomen , die *tussen den derden en vierden September* uit trok en na by de Spaansche wagt stondt , staaken de Spaanschen ,t Runhuis in den brand , en als 't nu zeer ligt brandde , en zy malkanderen zien mogten , zoo is hy te rug gekeert , en nogtans daar na weder met een

[115]

schuit tot de boom der stad ingekoomen. De Spaanschen lagen daar in 't Huis beschanst tot vier plaatsen , van den eersten dag af dat zy voor

de stad quamen , en zy staaken de watermoolen van de Aftermeer aan brand , daar zy ook een schans by hadden. En als zy begonnen te wyken vna St: Pancras en Ouddorp na Bergen toe , zyn 'er soldaaten en burgers uit de boom van 't Dronkenoort gevallen en staaken Ouddorp aan brand. En daar vielen de Vriesschepoort met roers en namen de schans by de Steenplaats in , en hielden daar langen tyd schutgevaart met de vyand , zoo dat zy al schietende met hun roers moesten aftrekken. En onze bosschieters schooten sterk met een goteling uit de stad , zoo dat 'er al vlugtende veelen wierden geschooten. Eindelyk kreegen de onzen de Steenoven in , doe moest de vyand Huiswaard in , daar hy drie of vier uren bleef leggen. Ons volk trok ook derwaarts , maar dorst 'er niet in koomen , om de Spaanschen die 'er nog sterk met ruiters en soldaaten inlagen , doch *omtrent den middag* daar uit trokken. Waarop ons volk den

[116]

brand daar in stak; en terstond is daar een groote menigte van landluiden en ook etlyke burgers gekoomen om de stad te bezien, doch zy mogten 'er niet in, dan wel de geenen, die eenige waaren te koop bragten.

[in marge: 9 October, Vrydag.]

Maar den *neegenden October* kwamen 'er veel menschen n de stad, die der zelve gesteltheid aanschouwende konden niet nalaaten God den prys van deszelfs bewaaring te geeven.

[in marge: 10 October, Saturdag]

Den tienden October vertrokken de Spaanschen uit hun groot leger in de

Nieuwpoort *omtrent namiddag*, en trokken na Limmen en Castricom, en ons volk dit ziende voeren terstond met veel schuiten de vesten uit, liepen na de Nieuwpoort, en plunderden hunne schansen, hutten en tenten, en liepen zoo tot Hyllo toe, en na 't huis te Colster, en meenden daar alzo eene buit te haalen. Maar de Spaanschen hadden niet ver van daar hun schildwagt, en de onzen verneemende kwamen met magt op hun af, die meenden dat het paarden van ons volk waren, die omtrent twintig in getal waren, maar als zy de Spaanschen de trompetten hoorden steeken, zocht elk om een goed heen komen na

[117]

de stad, en daar bleven 'er veel van ons volk onderweeg in 't ried, en zwommen door 't water, en daar kwamen 'er veelen van *dien nacht* niet in de stad, want de Spaanschen volgden de onzen met wel honderd paarden tot dicht by de stad, en men schoot zeer uit de stad zoo dat zy weder wegtrokken na Limmen en den Hoef.

Einde
Der
Aantekeningen.

[118: leeg]

[119]

Een Liedeken (A) van 't Beleg
der Stad Alkmaar:
op de wyze
Ik hoorde een Maagdeken zingen.
ofte, Waakt op gy Christenen alle.

1.
*Als men schreef duizend vyf hondert
En drie entseventig jaar,
Mogt elk wel zyn verwondert*

*Al van de Spaansche schaar.
Zy quaamen uitgestreeken
Hondert twintig vaandelen sterk
Voor Alkmaar zoo is 't gebleeken,
als Tyrannen zy gingen te werk.*

2.

*Naar Koedyk zy eerst passeerden,
Den Vriesschenpoort hebben zy bezet,
Vooe den sluis men hen eerst keerde
Hun passagie was daar belet.
Over 't veld quamen zy loopen
Als leeuwen en beeren verwoet
met hoy en stroy bij hoopen
Maakten zy een weg met spoet.*

(A) Deeze ouwerwetse Deun is gedrukt, agter de oude vertaaling van den Heer N. v. Foreest.

[120]

3.

*Men zag dan meede trekken
Uitden Nieuwpoord veel Spanjaarden gelyk,
Zij pasten op wallen nog hekken,
Zij vreesden geen water nog slyk;
Zij zagen na hun voordeel
De Runmolens naamen zy in,
Als 't bleek naar 's Menschen oordeel,
't Was den burgers niet na haar zin.*

4.

*De Burgers en Zoldaaten
Zy werden t' samen beraan
Zy wilden 't daar niet by laten,
Een togt hebben zy gedaan.
Te water en te lande
Vielen zy dapperlyk aan,
En kregen de molens aan brande
Maar een huis daar bleef nog staan.*

5

*Die Spanjaarts maakten een walle
Om 't huis met aller magt;
Die Burgers en Zoldaaten alle
Arbyden ook dag en nagt,*

*Zy maakten den stad vaste
Daar 't nog zeer was van nood;
Op den tyran zy niet en pasten
Als hy den stad opeischte bloot.*

[121]

6.
*Het was den Spanjaards groote spyte
Dat zy kregen geen gehoor,
Zy agten de stad niet een myte
Eer zy daar quaamen voor,
Daar zyn niet in dan boeren,
Maakten zy malkander wys
Voorloopers en meer zulke loeren,
Zy zouden wel behaalen prys.*

7.
*'t Grof geschut gingen zy stellen
Voor den Roo Toorn en Vriesschepoort
Zy meenden 't al meede te vellen
En dan te bedryven hun moordt.
Maar de Heere der Heirscharen
Wiens magt hun te booven gaat,
Konden de stad wel bewaaren
En beschermen van zulker quaat.*

8.
*Daags na sint Lambert zeer vroege
Begosten de Spanjaarts voorwaar
Te beschieten naar al hun vermogen
Met twintig grof stukken zwaar
Omtrent twee duizend schooten
Zeer vaardig met groot geschal,
Zy spaarden kruit nog klooten
Om te breeken muur en wal.*

[122]

9.
*'t Geviel anders dan zij waanden
Al viel de muur terneer
De wal die bleef nog staande
Met al den borst geweer,
De burgers gingen maaken
Met de knegten en menig vrouw*

*Veel eerder dan zij 't braaken
Die Spanjaards kreegen een groote jouw.*

10.

*Naar middag ten drie ure
In hun order stonden zij radt
En quaamen al tot de muuren
Om te bestormen de stad;
Het ging doen op een vegten
Aan twee plaats teffens gelijk
Mannen en vrouwen en landksnegten
Zij weerden hen vroom arm en rijk.*

11.

*By de Vriesschepoort en Roo Tooren
Wast daar zij stormden dus strang
En geduurde wel wilt hooren
Stijf vierdhalf uuren lang.
Tot driemaal toe zij leiden
Versch volk aan en af,
En schooten nog zonder verbeiden
Met hun grof schut even straf.*

[123]

12.

*Dit mogt hen nog al niet baaten
Zij moesten afwijken met schand
Veel volks hebben zij gelaaten
Capitein Vaandragers menigerhand,
Die daar sogten den voorbuiten
Kregen betaaling ongespaart
Don Fredrik zagze wel fluiten
Van den wal of nederwaart.*

13.

*Nog quamen de Spanjaards vermeeten
Doen de storm op't sterkste was
Met schuiten aan de Zoutkeeten
om die te overvallen ras.
Maar zij kregen zulke pruimen
Men schooten der inne terstond
Hun schuiten moesten zij ruimen
Twee raakten daar in den grond.*

14.

*Op den Geest zij meede stonden
Ten storme wel toegerust
Aan de brug hoort mijn vermonden
Is al hun moedt geblust.
Wie daar bij quaaam moest blijven
Zoo wel waaren zij onthaalt
Zij konden niet bedrijven
Al hun aanslag is gefaalt.*

[124]

15.
*Daar na 't was Saturdaage
Doe hielden zy hen zoo stil
Zy deden togt nog aanslage
Zy maakten ook geen geschil,
Men konde anders niet gissen
Of zy laazen al den dag
Vigilien ofte Zielmissen
Voor den gebleeven in den slag.*

16.
*De Spanjaards overtraaden
Den Zondag met boos bestier
Om te verhalen hun schaade
Agt hondert maal gaaven zy vier,
En quamen ook ten perke
Om weder te stormen fel
De brug quam niet te werke
Zy werden geschooten heel rebel.*

17
*Een Capitein quam aan vlieden
Om den brug te bedwingen voort
Hy smeed die arme lieden
En doorstakze heel verstoort,
Het duurde niet zeer lange
Zyn leven nam ook ent;
Zy mogten al wel zyn bange
Die den brugge quamen omtrent.*

[125]

18
*De burgers toonde Couragie,
De knegten waren wel gemoet,
De vrouwen met haar koockeraagie*

*Verwagten hun aankomst met spoet.
De meiskens en de knaapen
Het was al aan de vest
Wel voorzien met St: Stevens waapen
Elk wilde doen zyn best.*

19.

*Zy dorsten niet aankoomen,
't Heeft hun niet wel behaagt,
Zy zagen de burgers vroomen,
Zy kregen herten verzaagt.
De wind die hun was meede
Die heeft zig omgedraait,
Gods hand was met de steede,
Zyn lof moet zijn verbreidt.*

20.

*Hoe zouden wy u niet looven?
O aller Heeren Heer!
Aan ons die waaren verschooven
Hebt gy verbreidt uw eer,
Gy hebt willen behouwen
Die kragteloos waaren geagt,
En die op hun zelfs bouwen
Zyn gevallen met al hun pragt.*

[126]

21.

*Lof Princelyke Vader !
Lof Heere gebenedyt !
Wy danken u al te gader
Dat gy ons hebt bevryt
Als wy waaren zeven weeken
Omringt met groot geweld ,
Gy hebt ons niet bezweeken.
De vyant moest ruimen 't velt.*

[127]

Een gedenkwaardig Liedeke,
van de Belegering van de Vroom-
me en wydvermaarde Stad
Alkmaar in Noordholland.
Voys.
Myn ziel mag hier geen troost ontfaan.

1.

*Wilt u verblyden allegaar
Gy vroomer Christen natie,
Want God de Heer in 't openbaar
Geschonken heeft zyn gratie,
Die stad van Alkmaar welbehoudt
Tegens haar vyanden stout
In alzoo korte spatie.*

2.

*Augustus den een en twintigsten dag
Zoo quaamen zy daar vooren,
Don Fredrick die stad zeer vast belag,
Hy meende ze te verstooren,
Maar God door zyne groote magt
Die heeft met hen wat anders bedagt
Te beschermen zyn uitverkooren.*

[128]

3.

*Den agttienden September ik zeg het u plat
Do n hebben zy geschooten
Op Alkmaar die vroomer stad
Meer dan twee duizent klooten,
Den storm van vierdhalf uure gedaan,
Met schande moesten zy agterwaarts gaan,
Hun hoofd hebben zy gestooten.*

4.

*De stad van Alkmaar behielt de kroon,
Zy gaaven de Spanjaards kranssen,
Pypen en trommelen gingen daar schoon,
Men speelde daar vreemde danssen,
De Spanjaards stonden daar vergaart,
Zy dansten een nieuwe Spaansche galjaart,
Maar zy vergaten te komen in hun schansen.*

5.

*De burgers en krygslui waren malkander
getrouw,
Deeze dans hun wel behaagden,
Ter muure quam ook menig vrouw
Veel knaapen jonge maagden;
Daar bleven veel Spanjaards in dit gedruis
Veel moesten te Haarlem in 't Gasthuis,
Die zig deeze storm beklaagden.*

[129]

6.

*Den twintigsten dag der zelve maant,
Quaamen zy weder aan de wallen,
Zy gingen in drie slag ordren staan
Regt of zy wouden aanvallen;
Maar God maakte hun verzaagt en blood
Zoo dat zy vreesden voor de dood,
Hierom zoo weeken zy allen.*

7.

*Doen het Amsterdammer kermis was,
Zoo nooden die van binnen hen te gaste,
En spraaken wy kookten op dit pas
Dat gy op een Vrydag braste;
Want Pis en Kalkwater stond daar heet
De ziedende Oly ter kermis gereedt,
Maar de Spanjaards woude liever vasten.*

8.

*Daar was ook menig maagd en wyf
Van herten alzoo vroomme,
Verwensten de kleederen van hun lyf
Dat de Spanjaards zouden aankoomen,
Zy waaren daarop wel gemoedt
Haar herten verlangden na 't Spaansche bloedt
Maar de Spanjaards begosten te schroomen.*

[130]

9.

*Zij noemden de stad een vulnis kuil
Door schimpen en veragten,
Maar veelen kreegen dit stof in hunne muil,
Dat zij van de rook versmagten.
De anderen zijn met schande te rugge gekeert.
Voor Alkmaar hebben zij stormen geleert,
Dat zijn hunne groote kragten.*

10.

*Oorlof die daar in Alkmaar zijn.
De Heer heeft zijnen zeegen
Gegeeven nu op dit termijn
Door zijnen grooten reegen.
Door 's menschen hulp nog door bijstand,*

*Dan alleen door Gods magtige hand
Hebt gij 't ontzet gekreegen.*

EINDE